

Корват Олена Валеріївна

*кандидат економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ORCID: 0000-0002-7977-6957

Глібко Сергій Васильович

*кандидат юридичних наук, доцент, директор
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ORCID: 0000-0003-3398-9276

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто актуальність інноваційної моделі розвитку. Розроблено класифікацію інновацій. Виділено джерела і форми фінансування інноваційних проєктів. Розкрито сутність і особливості проєктного фінансування. Виокремлено види інноваційних проєктів та особливості їх фінансування в Україні. Висвітлено різновиди державної підтримки й державного фінансування інноваційної діяльності відповідно до чинного законодавства.

Ключові слова: інновація, інноваційний проєкт, проєктне фінансування, державна підтримка, інноваційна діяльність.

Korvat Olena

Ph.D, Associate Professor, Leading researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

Hlibko Serhii

PhD in Law, Associate Professor, Head of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

FEATURES OF PROJECT FINANCE IN INNOVATIVE ACTIVITIES

The relevance of the innovative development model is considered. A classification of innovations has been developed. Sources and forms of financing innovative projects are identified. The essence and features of project finance are revealed. The types of innovative projects and the

peculiarities of their financing in Ukraine are highlighted. Varieties of state support and state financing of innovative activities in accordance with current legislation are highlighted.

Keywords: innovation, innovative project, project finance, state support, innovative activity.

Починаючи з 90-х років внаслідок відсутності модернізації та впровадження передових технологій Україна поступово стала відставати в енергоефективності, продуктивності та доданій вартості виробництв [1]. У 2022 році за глобальним інноваційним індексом серед 132 економік світу Україна знаходилась на 57 позиції [2]. Для вирішення проблем стагнації Національною економічною стратегією на період до 2030 року [1] заплановано реалізовувати потенціал країни через інноваційне зростання. Однак інноваційна модель розвитку потребує фінансування.

В умовах четвертої та п'ятої промислових революцій трансформації суспільства базуються на інноваціях. Закон України «Про інноваційну діяльність» [3] визначає інновації як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери». Аналіз термінів «інновація», «інноваційна продукція», «інноваційний продукт» цього нормативного акту [3] дозволяє авторам класифікувати інновації згідно з національним законодавством (рис. 1).

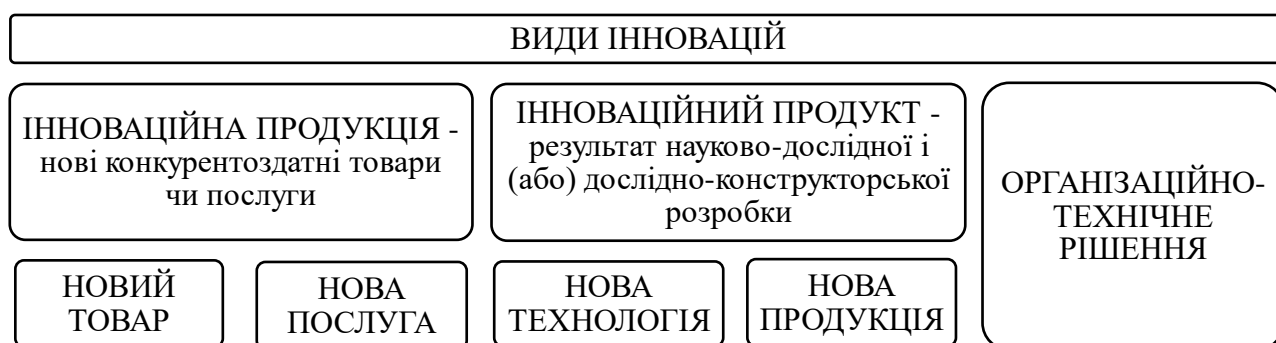

Рис. 1. Класифікація інновацій

Подана на рис. 1 класифікація виокремлює такі види інновацій як товар, послуга, технологія, продукція й організаційно-технічне рішення. Перші чотири види потребують створення інноваційного проекту: комплексу заходів і

процедур з розробки, виробництва та реалізації інноваційного продукту або продукції, що оформлюється як комплект документації [3].

Інноваційні проєкти фінансуються за рахунок залучених, позикових і власних коштів ініціаторів і замовників. Фінансування із зовнішніх джерел організовується як боргове або дольове (акціонерне) й у формах інвестиційного кредитування, проєктного та венчурного фінансування [4, с. 273].

Проєктне фінансування є варіантом залучення інвестицій, в якому погашення боргових зобов'язань відбувається за рахунок доходу (грошових потоків) від виконання проєкту [4, с. 273; 5, с. 2; 6, с. 10]. Підприємства-ініціатори обліковують проєкт поза балансом, а для його реалізації зазвичай створюють окрему юридичну особу SPV (special-purpose vehicle). Таким чином новий проєкт і його ініціатори «живуть окремим життям», а всі кредитори у разі невдачі проєкту задовольняють свої вимоги за рахунок активів SPV без регресу до позичальника [5, с. 3]. Недоліками проєктного фінансування є утворення нової юридичної особи, більша вартість і більші ризики, ніж в прямому кредитуванні ініціатора, тому цей спосіб мобілізації ресурсів найчастіше застосовують для фінансування великих проєктів.

Реалізація проєктів національними інвесторами регулюється Законами «Про інвестиційну діяльність» [7], «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні», «Про державно-приватне партнерство», «Про концесію». Стимулювання інвестицій в інноваційні проєкти відбувається згідно з Законом «Про інноваційну діяльність» [3]. Цей закон поділяє проєкти на інноваційні й пріоритетні та виокремлює рівні їх фінансування (рис. 2).

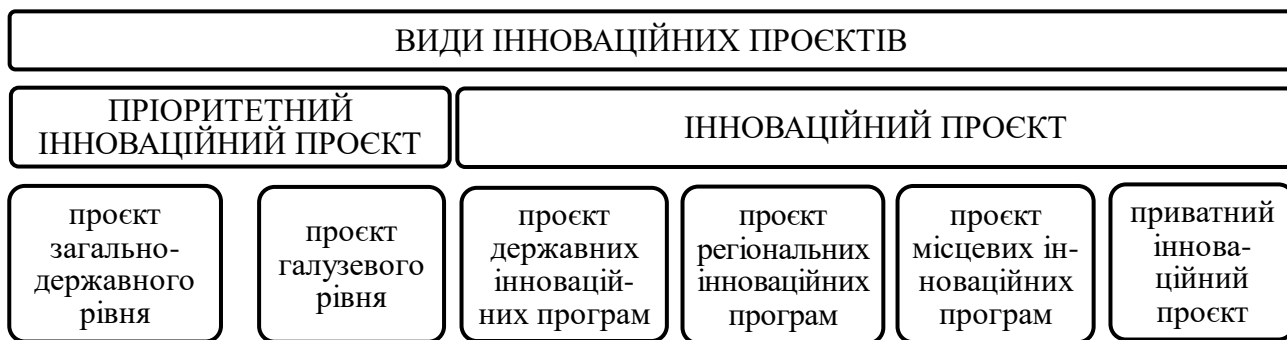

Рис. 2. Види інноваційних проєктів і рівні їх фінансування

Реалізаторам пріоритетного проєкту в межах пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного та галузевого рівнів надається фінансова підтримка з державного бюджету. Непріоритетні проєкти можуть підтримуватися за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, однак залучення приватних інвестицій є обов'язковим. Фінансова підтримка потребує державної реєстрації інноваційного проєкту та надається через спеціалізовані державні й комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи (ДФКУ і КІФКУ) після конкурсного відбору [3]. Виділені особливості фінансування проєктів згідно з Законом «Про інноваційну діяльність» представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Особливості фінансування інноваційних проєктів в Україні

Особливості фінансування та реалізації проєктів	Програми та проєкти				
	Загальнодержавні, державні та галузеві програми	Регіональні інноваційні програми	Місцеві інноваційні програми	Програми ДІФКУ (КІФКУ)	Приватні інноваційні проєкти
Джерела фінансування	Кошти державного бюджету, приватні інвестиції	Приватні інвестиції, кошти обласних і районних бюджетів	Приватні інвестиції, кошти місцевих бюджетів	Власні та залучені кошти ДІФКУ (КІФКУ), приватні інвестиції	Приватні інвестиції
Експертиза	Обов'язкова				За рішенням інвесторів
Державна реєстрація	Обов'язкова. Реєстрація проводиться Міністерством освіти і науки України (МОН) у Державному реєстрі інноваційних проєктів				Без реєстрації
Конкурсний відбір	МОН, ДІФКУ	ДФКУ	ДФКУ (КІФКУ)		За рішенням інвесторів
Фінансування і супроводження реалізації	ДФКУ, приватні інвестори		ДФКУ (КІФКУ), приватні інвестори		Приватні інвестори

Джерело: розроблено авторами на основі законодавства України [3; 7]

Фінансова підтримка інноваційної діяльності через ДІФКУ (табл. 1) здійснюється шляхом безвідсоткового кредитування, компенсації відсотків комерційним банкам, надання їм державних гарантій, майнового страхування проєктів [3]. Враховуючи, що інноваційний проєкт є одночасно інвестиційним, на його реалізацію може надаватись державна підтримка (співфінансування, гарантії, кредитування, компенсація відсотків) після проходження конкурсного відбору та внесення інформації до Державного реєстру інвестиційних проєктів згідно з Законом «Про інвестиційну діяльність» [7]. Для цього проєкт має відповідати напрямам діяльності, визначеним стратегічними або програмними документами.

Відносно висока вартість проєктного фінансування обумовлює його доцільність в інвестуванні великих проєктів з виробництва інноваційної продукції. Якщо проєкт задовольняє вимогам Закону «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні», для його реалізації може надаватися державна підтримка у формі звільнення від сплати окремих податків і зборів, забезпечення земельною ділянкою та будівництва об'єктів суміжної інфраструктури за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів після оцінки такого проєкту, укладання спеціального інвестиційного договору та внесення інформації до реєстру інвестиційних проєктів із значними інвестиціями.

В Україні існує практика проєктного фінансування міжнародними фінансовими установами та приватними іноземними кредиторами відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» й умов двосторонніх інвестиційних угод з іншими державами [8, с. 239-240]. Фінансування проєктів, що відповідають ознакам державно-приватного партнерства, здійснюється згідно з вимогами Закону «Про державно-приватне партнерство» [8, с. 247].

Таким чином, проєктне фінансування в інноваційній діяльності варто застосовувати для великих інноваційних проєктів. З метою їх реалізації в Україні можуть надаватись державна підтримка й державне фінансування та залучатись інвестиції від міжнародних фінансових установ й іноземних інвесторів відповідно до низки спеціалізованих Законів. Порівняння джерел фінансування, умов співробітництва і підтримки інноваційних проєктів в рамках діючого законодавства є предметом подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна економічна стратегія на період до 2030 року : затв. Постановою КМУ від 03.03.2021 р. № 179. Із змінами станом на 21.04.2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#n25>.
2. World Intellectual Property Organization. Global Innovation Index 2022: What is the future of innovation-driven growth? Geneva: WIPO, 2022. 266 p.
3. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.08.2002 р. № 40-IV. Із змінами станом на 13.12.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.

4. ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ / ред. С.В. Мальцевой. М.: Юрайт, 2015. 527 с.
5. Gatti S. *Project Finance in Theory and Practice. Designing, Structuring, and Financing Private and Public Projects.* Academic Press., 2008. 414 p.
6. Лактіонова О. А. *Проектне фінансування : навч. посіб.* Вінниця, 2018. 216 с.
7. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. Із змінами станом на 15.08.22 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
8. *Global Project Finance Guide* / Edited by C. E.Ergun, B. Baltacıoğlu, P. Ecevit, T. A. Bozkurt, M. Kaim. London : Ergun Books, 2023.. 264 p. URL : <https://gratanet.com/laravel-filemanager/files/3/Global Project Finance Guide 2023.pdf>.

REFERENCES

1. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on National Economic Strategy for the period up to 2030, No 179 (2021, March 3). With changes as of 21.04.2023 p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#n25> [in Ukrainian].
2. World Intellectual Property Organization. *Global Innovation Index 2022: What is the future of innovation-driven growth?* (2022). Geneva: WIPO.
3. Law of Ukraine on Innovative Activity, No. 40-IV (2002, August 4). With changes as of 13.12.2022 p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
4. Maltseva, S.V. (Ed.). (2015). *Innovation management.* Moskva: Yurayt [in Russian].
5. Gatti, S. (2008). *Project Finance in Theory and Practice. Designing, Structuring, and Financing Private and Public Projects.* Academic Press.
6. Laktionova, O. A. (2018). *Project financing.* Vinnytsia [in Ukrainian].
7. Law of Ukraine on Investment Activity, No. 1560-XII (1991, September 18). With changes as of 15.08.22 p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> [in Ukrainian].
8. Ergun, C. E., Baltacıoğlu, B., Ecevit, P., Bozkurt, T. A. & Kaim, M. (2023). *Global Project Finance Guide.* London : Ergun Books. Retrieved from: <https://gratanet.com/laravel-filemanager/files/3/Global Project Finance Guide 2023.pdf>.